

Tweede Kamer

31 537 Voorstel van wet van de leden Koşer Kaya en Blok tot wijziging van de Pensioenwet met betrekking tot de medezeggenschap van pensioengerechtigden in pensioenfondsbesturen
nr. 4 Advies Raad van State en reactie van de indieners

Hieronder zijn opgenomen het advies van de Raad van State d.d. 2 september 2008 en de reactie van de indieners d.d. 19 maart 2009, aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Het advies van de Raad van State is cursief afgedrukt.

[...]

a. Medezeggenschap en pensioengerechtigden

*Reeds onder de Pensioen- en spaarfondsenwet konden, indien de statuten daarin voorzagen, in het bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds ook anderen dan werknemersvertegenwoordigers, zoals gepensioneerden of gewezen deelnemers, worden opgenomen die dan worden toegerekend aan de werknemersvertegenwoordiging.¹ Toen echter uit een evaluatie in 1996 bleek dat van de destijds bestaande mogelijkheden tot medezeggenschap van gepensioneerden weinig gebruik werd gemaakt, werd de roep om een dwingende wettelijke regeling luider. Daarop hebben sociale partners overleg gevoerd met ouderenorganisaties over de wijze waarop de medezeggenschap van gepensioneerden bij pensioenfondsen kon worden verbeterd. Dit heeft geleid tot twee opeenvolgende convenanten waarin door de **Stichting van de Arbeid (STAR)** en het Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO) afspraken zijn gemaakt om te komen tot een substantiële verbetering van de medezeggenschap van gepensioneerden bij de uitvoering van hun pensioenregeling². Ter ondersteuning van deze convenanten werden verschillende malen wettelijke voorschriften aangepast. Naar aanleiding van een tussenevaluatie van het tweede medezeggenschapsconvenant is in artikel 109 Pensioenwet voor de bedrijfstakpensioenfondsen de verplichting opgenomen om een deelnemersraad in te stellen, waarin deelnemers en pensioengerechtigden op basis van onderlinge getalsverhouding vertegenwoordigd zijn. Voor ondernemingspensioenfondsen geldt op grond van artikel 100, eerste lid, een keuzerecht: of een vertegenwoordiging van de pensioengerechtigden in het pensioenfondsbestuur of het instellen van een deelnemersraad.³ De deelnemersraad heeft een adviesrecht, met daarbij een beroepsmogelijkheid op de ondernemingskamer.⁴ De effectiviteit van de medezeggenschapsregeling zoals die thans in de convenantsafspraken en wettelijke voorschriften is vastgelegd, wordt in 2008 geëvalueerd om te bekijken of nadere maatregelen noodzakelijk zijn.*

a. In het vervolgadvisie wijst de Raad van State er op dat zich met betrekking tot de participatie van pensioengerechtigden in de pensioenfondsen na 2002 een aantal ontwikkelingen hebben voorgedaan. Het gaat de Raad hierbij speciaal om het tweede medezeggenschapsconvenant dat in 2003 is gesloten tussen **STAR** en CSO en om het opstellen in 2005 van de Principes voor goed pensioenfondsbestuur. De strekking van het tweede convenant is in de Pensioenwet opgenomen. Voorts zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur wettelijk verankerd in de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en het Besluit uitvoering Pensioenwet. De Raad wijst vervolgens nog op de evaluaties in 2008 van zowel het tweede medezeggenschapsconvenant als van de implementatie van de principes voor pensioenfondsbestuur. Hierbij zal ook de samenhang aan de orde komen tussen beide onderwerpen, alsmede de samenloop van de deelnemersraad met het nieuwe verantwoordingsorgaan, waarin ook pensioengerechtigden zijn vertegenwoordigd. De Raad meent dat de informatie uit de desbetreffende evaluaties moet worden meegewogen bij de belangenafweging die door de Staten-Generaal en de regering moet worden gemaakt voordat eventueel tot nadere regulering kan worden besloten. De Raad adviseert daarom de evaluatie van het tweede

---

¹ Thans artikel 99, tweede lid, Pensioenwet

² Convenanten van de **STAR** en het CSO van 1 juni 1998, nr. 2/98, en 28 februari 2003, nr. 2/03

³ Artikel 100 Pensioenwet

⁴ Artikelen 111 en 217 Pensioenwet

medezeggenschapsconvenant en van de principes van goed pensioenfondsbestuur in 2008 alsook de standpunten van allebetrokken partijen daarop af te wachten.

[...]

b. Waarborg voor goed pensioenfondsbestuur en pensioengerechtigden

Daarnaast verdient de zelfregulering inzake pension fund governance de aandacht. Vanaf 2003 zijn initiatieven gestart om het bestuur van pensioenfondsen in overeenstemming te brengen met eisen van good governance. Het gaat hier om eisen inzake zorgvuldig bestuur, intern toezicht, verantwoording, deskundigheid, openheid en communicatie. Op verzoek van de minister heeft de **STAR** in overleg met de pensioenfondsenkoepels, het Verbond van Verzekeraars en het CSO een gezamenlijke set van principes voor goed pensioenfondsbestuur vastgesteld.⁵ In deze principes is onder meer geregeld dat een verantwoordingsorgaan wordt ingesteld, waarin de pensioengerechtigden zijn vertegenwoordigd. Bij nota van wijziging is vervolgens artikel 33 in de Pensioenwet opgenomen. Daarin is geregeld dat een pensioenuitvoerder de organisatie zo inricht dat een goed bestuur is gewaarborgd, waardoor in ieder geval verantwoording wordt afgelegd aan de aanspraak- en pensioengerechtigden en de werkgever; waarvoor bij pensioenfondsen een verantwoordingsorgaan is ingesteld; en er intern toezicht is.⁶ Vervolgens zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur van 16 december 2005 wettelijk verankerd in artikel 11 van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling. In artikel 219 van de Pensioenwet is bovendien geregeld dat het verantwoordingsorgaan onder bepaalde voorwaarden een verzoek in het kader van het recht van enquête, bedoeld in afdeling 2 van titel 8 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, kan indienen bij de ondernemingskamer van het gerechtshof te Amsterdam. Het trekt de aandacht van de Raad dat aan de ontwikkelingen van goed pensioenfondsbestuur als hiervoor beschreven, waaronder de participatie van pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan, in de toelichting op het initiatiefvoorstel geen aandacht is besteed.

In 2008 zullen evaluaties plaatsvinden van zowel het tweede convenant medezeggenschap gepensioneerden als de implementatie van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Ook de samenhang tussen beide onderwerpen zal nadrukkelijk aan de orde komen, met name vanwege de samenloop van de deelnemersraad met het verantwoordingsorgaan.⁷ De initiatiefnemers menen evenwel dat door het aflopen van het tweede medezeggenschapsconvenant de fase van zelfregulering in feite beëindigd is en dat het wenselijk is dat de wetgever thans een eigen afweging maakt. Van de mogelijke gevolgen van de samenloop van de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan zoals hiervoor is weergegeven, wordt daarbij geabstraheerd. Gelet op het bovenstaande is de Raad echter van oordeel dat de resultaten van de evaluaties in 2008 en de standpunten van betrokken partijen hierover moeten worden afgewacht, alvorens de wetgever eventueel tot nadere regulering overgaat.⁸ Op het terrein van medezeggenschap van gepensioneerden in pensioenfondsen is door de wetgever de afgelopen jaren steeds aangesloten bij de zelfregulering van de **STAR** en het CSO. De initiatiefnemers achten de strekking van het tweede medezeggenschapsconvenant die ook in de Pensioenwet is opgenomen, ontoereikend. Vooralsnog is echter niet gebleken dat betrokken partijen de huidige situatie bij voorbaat als eindstadium zien.⁹ De initiatiefnemers geven voorts aan dat hun tot wet verheven voorstel na de evaluatie in werking kan treden. De Raad meent daarentegen dat de informatie uit de desbetreffende evaluaties moet worden meegenomen bij de belangenafweging die door de Staten-Generaal en de regering in de wetgevingsprocedure moet worden gemaakt. Het thans voorgelegde voorstel is beperkt tot de medezeggenschap van de gepensioneerden en tot stand is

---

⁵ Principes voor goed pensioenfondsbestuur (Pension Fund Governance), **Stichting van de Arbeid**, 16 december 2005, nr. 10/05

⁶ Kamerstukken II 2005/06, 30 413, nr. 25

⁷ Kamerstuk II 2005/06, 30 413, nr. 14, blz. 5

⁸ Zie aanwijzing 7, onderdeel c, alsmede aanwijzing 8 van de Aanwijzingen voor de regelgeving

⁹ Zie bijvoorbeeld de brief van de **STAR** en het CSO aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 22 mei 2006 betreffende het medezeggenschapsconvenant en de Pensioenwet, waarin juist wordt gesteld dat het medezeggenschapsconvenant geen eindsituatie beschrijft.

gekomen zonder dat de resultaten van de evaluatie van medezeggenschap van de gepensioneerden zijn afgewacht.

De Raad adviseert daarom de evaluatie van het tweede medezeggenschapsconvenant en van de principes van goed pensioenfondsbestuur in 2008 alsook de standpunten van alle betrokken partijen daarop af te wachten.

Onverlet het bovenstaande maakt de Raad de volgende opmerkingen over de inhoud van de voorgestelde regeling.

b.

[...]

Bij de door de **STAR** in december 2005 samengestelde Principes voor goed pensioenfondsbestuur gaat het naar de mening van de indieners in feite om een nieuwe opzet van de organisatie van pensioenfondsen. Het betreft voornamelijk de manier waarop de begrippen intern toezicht en verantwoording binnen de pensioenfondsen vorm gegeven kunnen worden. Het gaat daarbij speciaal om de functie, de bevoegdheden en de samenstelling van het toezichthoudend orgaan alsmede van een verantwoordingsorgaan. Hierbij zijn de huidige wetgeving voor deelnemersraden en het medezeggenschapsconvenant als middelen voor de medezeggenschap van pensioengerechtigden als onveranderlijke gegevens aanvaard. Met betrekking tot de bestuurssamenstelling is in de Principes voor goed pensioenfondsbestuur uitgegaan van de bestaande wetgeving. Deze samenstelling wordt niet ter discussie gesteld. Het aspect van de medezeggenschap is in de vastgestelde Principes nog niet opgenomen. Dit vormt de verklaring waarom de ontwikkelingen met betrekking tot «een goed pensioenfondsbestuur» nog niet in de toelichting van het wetsvoorstel zijn vermeld.

Tussen **STAR** en CSO is afgesproken dat na de evaluaties van de Principes en het convenant in 2008 zal worden bezien hoe in de toekomst de medezeggenschapsfunctie als een essentieel onderdeel van goed pensioenfondsbestuur in de Principes kan worden geïncorporeerd. Dat de initiatiefnemers met de indiening van het wetsvoorstel hierop niet hebben gewacht is een gevolg van hun opvatting dat de pensioengerechtigden, als volwaardige verzekerden, allereerst een wettelijk recht behoren te verkrijgen op deelname aan het pensioenfondsbestuur, het centrum van de besluitvorming. Dat recht moet bestaan, onafhankelijk van de wijze waarop intern toezicht, verantwoording en medezeggenschap verder binnen de fondsen worden vormgegeven. Onafhankelijk dus ook van de wijze waarop deelnemersraad en verantwoordingsorgaan zich zullen ontwikkelen. Anders gezegd: de indieners vinden dat de Principes voor goed pensioenfondsbestuur, inclusief de integratie van het medezeggenschapsaspect, zich in de komende jaren moeten ontwikkelen binnen een kader waarin de pensioengerechtigden evenals de werknemers en de werkgevers een wettelijke aanspraak kunnen maken op bestuursdeelname. In deze opvatting weten de indieners zich gesteund door het basisadvies van de Raad van State. Zij wijzen er dan ook op dat de Raad in het vervolgadvisie geen opmerkingen heeft over de aangegeven rechtsgrond voor de toekenning van een recht op medebestuur aan de pensioengerechtigden (hoofdstuk 3 van de toelichting op het wetsvoorstel).

[...]

Deze rubriek registreert uitspraken over SER en Stichting van de Arbeid, aangetroffen in Handelingen en Kamerstukken. Dit zijn geen samenvattingen.
--